INSTITUȚIONALIZAREA EDUCAȚIEI NONFORMALE. STUDIU DE CAZ: CRCT ARTICO

Ludmila BOTNAR,
directoare a Centrului Republican
pentru Copii și Tineret ARTICO,
doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat
„Ion Creangă” din Chișinău
ORCID: 0000-0002-3730-0141
E-mail: ludmila.botnar@artico.md

Rezumat: *Lucrarea abordează problema instituționalizării educației nonformale pe modelul învățământului extrașcolar. Sunt analizate elementele de management, curriculare și axiologice, aplicate în cadrul Centrului Republican pentru Copii și Tineret ARTICO, Chișinău. În societatea contemporană, instituționalizarea educației nonformale reprezintă o necesitate în scopul asigurării formabililor cu niște condiții optime procesului de instruire și socializare, iar formalizarea sau instituționalizarea educației nonformale trebuie realizate cu mare atenție, pentru a nu admite îngrădirea libertății umane, temperarea spiritului creativ și instalarea arbitrului formal.*

Cuvinte-cheie: *educație nonformală, învățământ extrașcolar, Centrul Republican pentru Copii și Tineret, instituționalizare, valori, curriculum.*

INSTITUTIONALIZATION OF NONFORMAL EDUCATION. ARTICO CASE STUDY

Summary: *The paper addresses the issue of the institutionalization of non-formal education on the model of extracurricular education. The management, curricular and axiological elements, applied within the Republican Center for Children and Youth ARTICO, Chisinau, are analyzed. In contemporary society, the institutionalization of non-formal education is a necessity in order to provide trainees with some optimal conditions for the training and socialization process, and the formalization or institutionalization of non-formal education must be carried out with great care, in order not to allow the restriction of human freedom, the tempering of the creative spirit and the installation of the referee formal.*

Keywords: *non-formal education, extracurricular education, Republican Center for Children and Youth, institutionalization, values, curriculum.*

În Republica Moldova, educația a primit o semnificație din ce în ce mai mare, în ultimele trei decenii, datorită faptului că a fost supusă transformărilor majore, provocate de crize economice, mutații social-politice, migrația forței de muncă ș.a, care au făcut ca educația formală șă nu mai fie suficientă, formarea elevilor pe parcursul școlarizării doar într-un mediu instituțional formal să nu mai poată asigura satisfacția nevoilor individului dar și a societății în genere [1].

Contextul dat a favorizat implicarea tot mai accentuată a educației nonformale, care a venit să complimenteze și să extindă valențele și oportunitățile educației formale, propunându-și să extindă orizontul de cunoaștere al elevilor, să creeze condiții optime pentru dezvoltarea personală a individului, să asigure un cadru adecvat de formare a competențelor și de manifestare a intereselor și talentelor acestora.

Educația nonformală a elevilor în R.Moldova poate fi definită, din aspect istoric, ca păstrare și dezvoltare a unor tradiții și experiențe ale educației artistice extrașcolare din trecut, care erau puternic susținute de stat și din aspectul actual promovat de Consiliul Europei și Uniunea Europeană, care prevede educația nonformală, ca formă și mijloc de educație pe parcursul întregii vieți cu implicarea mai mică a statului, însă cu susținerea puternică prin crearea condițiilor la nivel local de dezvoltare a acestui subsistem al educației.

Această formă de educație include diverse activități, precum cursuri de formare, ateliere, evenimente culturale și programe comunitare. Iar, Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal pe anul de studii 2023-2024 se referă la o listă deschisă de activități extrașcolare, din perspectiva formei de organizare: cor, cerc de dans, orchestre, artă decorativă aplicată, design, ikebana, artizanat, pictură, grafică, activități de cercetare la disciplinele școlare etc. [7].

Educația extrașcolară, de natură nonformală, mediază raportul beneficiarului cu societatea, asigurând asimilarea unor valori și modele culturale, în scopul adaptării la cerințele și la solicitările vieții sociale. Scopul fundamental al educației extrașcolare, ca activitate socială, constă în formarea și transmiterea unei anume experiențe de viață către un subiect uman care este angrenat într-un mecanism de influențare sistematică și conștientă, în conformitate cu finalitățile urmărite prin scopuri și idealuri colective și individuale.

Rolul social pe care îl are educația extrașcolară, este acela prin care se urmărește dezvoltarea continuă a unor calități umane specifice și explorarea de noi orizonturi de cunoaștere de către copii și tineri. Este valorificată atitudinea activă a copilului sau tânărului față de propria împlinire, dar și simțul responsabilității pentru generațiile viitoare, exprimat prin intenția și preocuparea permanentă de a transmite urmașilor idealul educației extrașcolare, acela de „a fi” și „a deveni”.

În documentele de politici și curriculare privind educația extrașcolară în Moldova găsim următoarele referințe cu privire la funcțiile educației extrașcolare:

- „Poziționarea socială a educației extrașcolare constă în aceea că, prin funcțiile sale, ea urmărește stabilirea unui echilibru dinamic între personalitate și societate, condiție indispensabilă atât pentru existența și dezvoltarea societății, cât și a fiecărui individ în parte”[2, p. 30].
- „Educația și învățământul extrașcolar al elevilor reprezintă un sistem (subsistem) educațional și realizează aceleași funcții generale, ca și educația formală, însă într-o formă specifică, asumându-și unele funcții complementare, extinse sau contextuale”[10, p.83].

Funcțiile educației extrașcolare sunt determinate de oscilațiile afilierii educației extrașcolare la educația formală sau educația nonformală: raportată la educația formală, educația extrașcolară are funcțiile generale ale educației, iar raportată la educația nonformală, are funcții de recuperare, complementare și extindere a educației formale. Altă perspectivă asupra funcțiilor educației extrașcolare e data de perspectivele socială, culturologică, axiologică asupra educației extrașcolare.

În concluzie, funcția de extindere a educației extrașcolare, abordată de către Instrumentul european pentru școli, plasează educația extrașcolară în albia învățării pe parcursul vieții, iar noi am stabilit un referențial din trei dimensiuni pentru identificarea funcțiilor educației extrașcolare:

1. Sistemul educațional (funcție complementară, de extindere, de reducere a abandonului școlar, de creștere a accesibilității învățării și a socializării);
2. Beneficiarii educației extrașcolare, copii și tineri între 5-19 de ani (de dezvoltare a intereselor, de socializare, de dezvoltare personală, emoțională, socială, vocațională);
3. Domeniile educației extrașcolare (funcții specifice domeniilor Cultură și Societate, Arte, Știință. Tehnică, Tehnologii, Sport, Turism și Agrement).

În categoria activităților educaționale nonformale se încadrează:

a) activitățile parașcolare, care se desfășoară în mediul socio-profesional (de exemplu, activitățile educaționale din unități economice sau științifice, activitățile de perfecționare și reciclare profesională);

b) activitățile perișcolare, care se desfășoară în mediul socio-cultural (de exemplu, activitățile educaționale din teatre, muzee și biblioteci, activitățile de autoinstruire și autoeducație, activitățile din cluburi, cercuri științifice, emisiunile radioului și ale televiziunilor, activitățile de loisir, de divertisment, navigarea pe Internet).

În Republica Moldova, conform raportului de cartografiere a serviciilor de învățământ extrașcolar elaborat de Magenta Consulting, la solicitarea Ministerului Educației și Cercetării, învățământul extrașcolar se realizează în instituții de învățământ primar și secundar general; centre de educație extrașcolară (palate, centre de creație, case de creație, cluburi etc.); instituții de învățământ artistic extrașcolar (școli de muzică, școli de arte,

școli de arte plastice); instituții de învățământ sportiv extrașcolar (școli sportive, școli sportive specializate, școli sportive de măiestrie superioară.); alți prestatori (biblioteci, palate de cultură, centre de tineret, centre comunitare, organizații necomerciale).

Centrul Republican pentru Copii și Tineret „Artico” este o instituție de educație extrașcolară cu misiunea de a realiza și promova educația non-formală prin asigurarea platformelor de dezvoltare pentru copii, tineri, cadre didactice, manageriale, instituționale și alte persoane resursă. Contribuie la dezvoltarea și implementarea politicii statului în domeniul educației copiilor și tinerilor, coordonează activitatea și oferă suport metodologic și de informare instituțiilor ce prestează servicii extrașcolare și extracurriculare copiilor și tinerilor la nivel național

Centrul a fost creat în 2007, prin fuziunea Palatului Național de Creație a Copiilor și Adolescenților, Centrului Tinerilor Turiști din Moldova, Centrului Republican al Tinerilor Naturaliști și Centrului de Creație Tehnico-Științifică a Elevilor din Moldova.

Fiecare dintre instituțiile fondatoare a avut istoria sa, cultura sa organizațională, elemente instituționale, preluate de CRCT ATRICO. De exemplu, Palatul Republican al Pionierilor și Elevilor a fost una dintre cele mai mari instituții extrașcolare din Moldova, a fost fondat în anul 1949. În anul 1990 Palatul a devenit Centrul instructiv-educativ și instructiv-metodic, în cadrul căruia funcționau peste 540 de cercuri și secții în care se ocupau circa 7 mii de copii și adolescenți de la 5 până la 18 ani.

De 17 ani, Centrul Republican pentru Copii și Tineret se dezvoltă ca o instituție publică educațional – metodică de învățământ extrașcolar la nivel național, este subordonat Ministerului Educației și contribuie la dezvoltarea și implementarea politicii statului în domeniul educației copiilor și tinerilor.

Centrul își organizează activitatea, asigurând respectarea următoarelor principii fundamentale:

a) principiul echității – în baza căruia accesul la învățare se realizează fără discriminare;

b) principiul calității – în baza căruia activitățile de învățământ se raportează la standardele naționale de referință și la bunele practici naționale și internaționale;

c) principiul relevanței – în baza căruia educația răspunde nevoilor de dezvoltare personală și social-economice;

d) principiul libertății de gândire și al independenței față de ideologii, dogme religioase și doctrine politice;

e) principiul incluziunii sociale;

f) principiul unității și integrității spațiului educațional, eficienței manageriale și financiare;

g) principiul descentralizării și autonomiei instituționale;

h) principiul participării și responsabilității comunității, a părinților și a altor actori sociali interesați.

Centrul ce are următoarele obiective:

a) acordarea de asistență metodică și metodologică instituțiilor de învățământ extrașcolar la nivel național;

b) coordonarea programelor și proiectelor în domeniul învățământului extrașcolar la nivel național;

c) implementarea serviciilor de educație extrașcolară și diseminarea bunelor practici la nivel național.

Astăzi, echipa centrului tinde să devină un promotor al bunelor practici în domeniul extrașcolar/nonformal, contribuind astfel, la îmbunătățirea calității serviciilor prestate de către instituțiile de educație extrașcolară din republică, având scopul de a fortifica și coagula comunitatea educațională.

Pentru realizarea scopului său, Centrul își organizează și desfășoară activitatea pe următoarele direcții de activitate:

a) Dezvoltarea programelor și a cadrului metodologic relevant sectorului învățământului extrașcolar;

b) Coordonarea organizării și desfășurării activităților extrașcolare la nivel național;

c) Organizarea și acordarea serviciilor de învățământ extrașcolar.

În dezvoltarea programelor și a cadrului metodologic relevant sectorului învățământului extrașcolar, Centrul are următoarele atribuții:

a) Elaborează și/sau participă la elaborarea studiilor de analiză și cercetare în domeniul învățământului extrașcolar;

b) Participă la elaborarea documentelor de politici (strategii, programe), proiectelor de acte normative și regulatorii în domeniul învățământului extrașcolar;

c) Elaborează și/sau participă la elaborarea programelor, regulamentelor, suporturilor metodologice pentru prestatorii de servicii în domeniul învățământului extrașcolar;

d) Oferă suport metodologic, informativ și de asistență metodică instituțiilor de învățământ extrașcolar;

e) Dezvoltă și asigură condiții optime pentru antrenarea cadrelor didactice, specialiștilor din domeniu în activități de dezvoltare profesională și personală;

f) Dezvoltă capacități umane și metodologice ale instituțiilor de învățământ extrașcolar din Republica Moldova;

g) Dezvoltă resursele informațional-didactice și tehnico-materiale în domeniu;

h) Realizează și promovează programe de schimb internațional pentru copii și tineri;

i) Valorifică capacitățile Centrului ca membru al diferitor structuri internaționale;

j) Elaborează proiecte și atrage resurse din exterior pentru finanțarea programelor Centrului.

Pe direcția coordonarea organizării și desfășurării activităților extrașcolare la nivel național, Centrul are următoarele atribuții:

a) Constituie un punct de legătură între instituțiile de învățământ extrașcolar și Ministerul Educației al Republicii Moldova;

b) Contribuie la îmbunătățirea calității serviciilor prestate de către instituțiile de învățământ extrașcolar din Republica Moldova, prin suportul metodologic acordat acestor instituții;

c) Stabilește relații de colaborare cu alte instituții pentru copii și tineri;

d) Promovează bune practici de participare și asociere a copiilor și tinerilor;

e) Promovează participarea comunitară și cetățenia activă;

f) Acordă asistență și consultă specialiștii din cadrul administrației publice și instituțiile de învățământ pentru realizarea activităților în învățământul extrașcolar de interes local pentru copii și tineri.

În organizarea și acordarea serviciilor de învățământ extrașcolar, Centrul are următoarele atribuții:

a) Elaborează programe de activitate pentru copii și tineri, specifice serviciilor prestate;

b) Organizează activități educaționale pe interese tuturor copiilor, activități care se realizează în cercuri, formații, echipe, ansambluri cu profil singular sau profiluri integrate; pe grupe de beneficiari începători, avansați și de performanță, în grupuri omogene sau eterogene;

c) Creează oportunități de dezvoltare, informare, formare, consultanță, suport, relaționare, recreere și de organizare a timpului liber prin implicare în activități / proiecte sociale, culturale, sportive și tehnice, concursuri, festivaluri, excursii, etc.;

d) Organizează activități de agrement, spectacole, concerte, tabere, excursii, drumeții, turism;

e) Creează cercuri/ansambluri/grupe de interes pe activități de muzică, dans, teatru, arte vizuale, sport, IT;

f) Organizează și desfășoară concursuri, festivaluri, competiții naționale și internaționale;

g) Organizează și desfășoară activități în învățământul extrașcolar: seminare, conferințe, training-uri, mese rotunde, ateliere, cursuri, stagii, campanii de informare, voluntariat etc.;

h) Organizează și desfășoară acțiuni de voluntariat, campanii de sensibilizare, programe de mobilitate pentru tineri, Consiliul Național al Elevilor;

i) Asigură informarea și documentarea părinților și beneficiarilor (copiilor și tinerilor) prin: pagini WEB, sesiuni informative, rețele de socializare etc.

Beneficiarii Centrului sunt: autoritățile publice locale, instituțiile de învățământ extrașcolar, cadrele didactice și specialiștii în domeniu, tinerii, copiii. Centrul implementează Politica de protecție a copilului prin respectarea procedurilor stabilite de actele normative în vigoare. În antrenarea copiilor și tinerilor în cercurile/ansamblurile/grupele pe

interese se ține cont de corespunderea lor cerințelor de vârstă/ competențelor/ aptitudinilor pentru încadrarea în aceste activități.

Reieșind din complexitatea domeniilor de activitate, Centrul Republican pentru Copii și Tineret ARTICO prestează diverse servicii educaționale care vin sa susțină realizarea misiunii instituției.

Cadrul normativ juridic al Republicii Moldova, cât și cel al majorității țărilor cu un parcurs istoric similar nu au definiții explicite ale termenilor de *serviciu public*, *serviciu educațional* și, cu atât mai mult, de *serviciu de educație extrașcolară*. În scopul precizării conținutului acestor termeni, a unei înțelegeri univoce și asigurării unei aplicări uniforme a termenilor în cauză, vom utiliza următoarele definiții, formulate de către autorii Raportului Servicii educaționale extracurriculare (2021) [11].

Serviciu educațional – serviciu public ce constă dintr-un ansamblu de activități specializate, desfășurate în cadrul instituțiilor și organizațiilor publice și private și care au ca scop satisfacerea cerințelor educaționale ale individului și ale societății.

Servicii educaționale extrașcolare – ansamblu de activități, programe și resurse ce se realizează în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal în afara programului și activității școlare sau în instituții extrașcolare și care au drept scop dezvoltarea potențialului cognitiv, afectiv și acțional al copiilor și elevilor, satisfacerea intereselor și opțiunilor acestora pentru timpul liber.

Serviciile prestate de instituție pot fi clasificate în două categorii:

1. Servicii extrașcolare tip:
   - Cercuri;
   - Secții sportive.
2. Servicii extrașcolare complementare:
   - Atelier de lucru;
   - Campanie;
   - Competiție;
   - Concert;
   - Concurs;
   - Curs de formare;
   - Dezbatere;
   - Discuție publică;
   - Excursie;
   - Expoziție;
   - Festival;
   - Marș turistic;
   - Masă rotundă;
   - Școală tematică;
   - Sesiune de informare;
   - Simpozion;

- Societate științifică;
- Tabără;
- Vizită de studii;
- Alte servicii.

Centrul Republican pentru Copii și Tineret ARTICO, în calitate de instituție educational-metodică în domeniul educației și învățământului extrașcolar, conștientizează importanța valorilor luând în calcul următoarele aspecte:

➢ Furnizarea de programe educaționale bazate pe valoare (principiul axiologic), cât și identificarea, respectarea și promovarea valorilor instituției.

➢ Delimitarea celor șase valori instituționale de bază, identificate care susțin strategic și oferă context esențial pentru realizarea cu succes a misiunii Centrului Artico, acestea fiind:

Integritate. Acționăm cu integritate și onestitate în conformitate cu cele mai înalte standarde educaționale, profesionale și etice.

Respect. Respectăm și onorăm demnitatea fiecărei persoane, promovăm o comunitate diversă și incluzivă.

Responsabilitate. Acționăm în mod responsabil și suntem responsabili pentru deciziile noastre, acțiunile și consecințele lor.

Descoperire. Creăm noi proiecte/programe, promovăm creativitatea și inovația, în beneficiul comunităților noastre, al societății și al mediului.

Excelență. Ne străduim spre excelență în toate eforturile noastre ca indivizi, instituție și lider în domeniul extrașcolar.

Comunitate. Lucrăm împreună pentru îmbunătățirea instituției noastre, cât și a comunităților cu care interacționăm.

Dezvoltarea caracterului moral al copiilor și al tinerilor constituie prioritatea absolută a oricărui demers educațional, moralitatea fiind o condiție esențială pentru evoluția civilizației, ceea ce constituie un aspect primordial pentru CRCT ARTICO. Comportamentul moral necesită însă empatia și creativitatea celorlalți, astfel că nu putem deveni ființe morale decât asimilându-ne social, prin adaptare la valorile promovate de aceasta.

Învățământul este un subsistem al sistemului global, iar învățământul nonformal/ extrașcolar este un subsistem al învățământului național.

În societatea contemporană, instituționalizarea educației nonformale reprezintă o necesitate în scopul asigurării formabililor cu niște condiții optime procesului de instruire și socializare. „Iar formalizarea sau instituționalizarea educației nonformale trebuie realizate cu mare atenție pentru a nu admite îngrădirea libertății umane, temperarea spiritului creativ și instalarea arbitrului formal”

Instituționalizarea este procesul de formalizare a relațiilor sociale, trecerea de la relațiile informale (asocieri, acorduri, negocieri) și activități neorganizate la crearea unor structuri organizatorice cu ierarhie a puterii, reglementarea activităților relevante, anu-

mite relații, legalizarea acestora, dacă posibil si necesar. Organizarea și formalizarea comunicării, relațiilor și activităților le transformă într-o instituție a familiei, școlii, instituțiilor etc. Instituționalizarea este un proces sinergic de tranziție de la fenomene de autoguvernare și auto-organizare la cele organizate și gestionate.

Potrivit sociologilor, instituționalizarea reprezintă fenomenul și procesul care stabilește modelul de comportament uman. Acest proces a evoluat în timp și a fost influențat de cursul vieții sociale. Sociologul francez Emile Durkheim, susține că fenomenul instituționalizării este caracterizat prin: uniformitatea conștiinței și diviziunea muncii sociale, scriind că, „În primul caz, individul e socializat, căci neavând individualitate proprie, el se confundă cu semenii săi în sânul aceluiași colectiv. În cazul al doilea, individul pentru a avea propria fizionomie și activitate personală care să-l distingă de alții (...), depinde de societatea care rezultă din uniunea indivizilor” [4. p. 268].

Termenul instituționalizare este asociat frecvent cu cel de structură socială, ea fiind explicată ca „un aranjament distinct al instituțiilor”, corelat cu schimbarea socială. În Dicționarul de sociologie „instituția denumește regulile de influențare și control social ale comportamentelor individuale, modelele specifice și stabile de organizare și desfășurare a interacțiunilor dintre indivizi și grupe sociale orientate spre satisfacerea unor nevoi de bază și interese cu importanță esențială, strategică, pentru menținerea colectivităților sociale” [5].

O clasificare etimologică a instituțiilor ne este oferită de Dicționarul Explicativ al Limbii Române, astfel, instituțiile se deosebesc după:

- gradul de reglementare formală a normelor de comportament individual și/sau colectiv – obișnuințe, obiceiuri, legi;
- modul de punere în aplicare și de sancționare;
- instituții formale (bazate pe statute și regulamente);
- instituții informale (cu relații mai relaxate și mai puțin coercitive);
- instituții primare (atribuite în procesul de socializare – familia);
- instituții secundare (create de indivizi, de societate).

O abordare a instituționalizării o găsim în domeniul legislativ cu referire la formele organizatorico-juridice: Codul civil (2002), Legea privind administrația publică centrală de specialitate (2012), Legea privind administrația publică locală (2006).

Potrivit Codului civil, art. 307, „Instituția publică este persoană juridică de drept public care se constituie în baza unui act emis de autoritatea publică și care este finanțată, integral sau parțial, de la bugetul acesteia din urmă. Fondatorul răspunde pentru obligațiile instituției publice în măsura în care patrimoniul acesteia nu este suficient pentru stingerea lor. Instituția publică este în drept să desfășoare activitatea neinterzisă de lege, care ține de realizarea scopurilor prevăzute de lege sau statut” (Codul civil, 2002)

„Fiecare instituție socială are un caracter de fenomen social total și reglementează un anumit domeniu al vieții sociale și în acest scop dispune de resurse specifice. Instituțiile distincte au principii regulative distincte (valori, norme, sancțiuni). În cadrul instituțiilor

formale și secundare se formează grupuri sociale și se constituie roluri pentru îndeplinirea funcțiilor specifice. Îndeplinirea funcțiilor pentru care au fost constituite depinde de calitatea umană a componenților, precum și de mijloacele materiale de care dispun. Ansamblul elementelor constitutive (valori, norme, sancțiuni, roluri și grupuri sociale specializate, mijloace materiale și tehnice) formează organizarea socială a instituțiilor” [3].

Profesorul Constantin Marin subliniază: „Ca organizație, întreprinderea e formată de o totalitate de oameni în interacțiuni mutuale, de durată și specifice, grupați pentru a atinge un scop determinat în câmpul de producție și de distribuire a bunurilor și a serviciilor... Ca instituție, întreprinderea reprezintă o cristalizare de roluri sociale în scopul satisfacerii unei necesități de bază a societății” [6, p. 37].

Caracterul oficial al instituționalizării este definit de structurile organizaționale pentru desemnarea unei entități sociale în abordare extra economică, în sensul care administrează și gestionează activități fără obiective productive directe [9].

Instituția dispune de o serie de trăsături precum:

- Intenționalitate (Colagiovanni) sau finalitate (Bartoli). Fiecare instituție are în obiectiv acoperirea anumitor necesități sociale.
- Condiționalitate (Weiner, Ross Ashby). Fondarea oricărei instituții comportă respectarea unor angajamente profesionale, unor norme de conduită socială etc. Adică funcționarea instituției este condițională de societate în funcție de necesitățile acesteia. Caracteristica dată mai e calificată și ca distribuirea misiunilor (Bartoli).
- Durabilitate (Bartoli) sau permanentizarea în timp (Aguadero). Instituția, de regulă, se creează pentru un timp indefinit.
- Structuralitate (Colagiovanni). Această caracteristică e examinată prin două filiere: prima - instituția e un ansamblu de elemente, a doua - e o structură integră sau unificată.
- Autoritate ierarhizată (Aguadero). Puterea formală într-o instituție e eșalonată în funcție de structura ei.
- Stabilitate relativă (Colagiovanni). Orice instituție persevereză în conținutul activității sale.
- Natura comunicantă (Scott, 1985: 126). Instituția ca sistem dispune de intrare și ieșire ceea ce asigură conexiunie ei interactive cu suprasistemul și alte sisteme.
- Cultura. Această caracteristică fundamentală a instituției e reliefată mai rar de investigatorii de profil. În același timp, instituția elaborează, conservează și promovează un ansamblu de norme, reguli, valori materiale, intelectuale, morale, adică tot ceea ce constituie cultura instituțională fără de care, după cum afirmă Max Weber, instituționalizarea e de neconceput.

În cadrul instituției de învățământ extrașcolar/ nonformal, există un mozaic de logici care influențează acțiunea actorilor educaționali. Logica instituțională stabilește, în esență, „regulile jocului” în instituția de învățământ extrașcolar/ nonformal și oferă principii cu privire la modul în care actorii pot interacționa și desfășura activități, reducând astfel decalajul dintre instituție și beneficiari.

Concepția curriculumului pentru educația și învățământul extrașcolar se axează/ centrează pe educabil și reflectă următoarele demersuri fundamentale:

- Focusarea pe formarea de competențe și orientări valorice care va permite elevilor să-și valorifice interesele, aptitudinile, oportunitățile proprii într-un mod activ și nonformal.
- Corelarea componentelor curriculumului pentru educația și învățământul extrașcolar în raport cu: abordarea psihocentrică și sociocentrică; domeniul și profilul educației extrașcolare (nonformale); funcțiile specifice educației extrașcolare; profilul elevilor și aptitudinile acestora către unul sau alt tip de activitate.

Demersurile curriculare sunt realizate în cele patru domenii ale educației și învățământului extrașcolar: Cultură și Societate; Arte; Știință. Tehnică; Tehnologii; Sport, Turism și Agrement, cu bază axiologică generală și specifică.

În conformitate cu prevederile curriculare, cadrele didactice fac din educația morală transmisă beneficiarilor, un proces de socializare a comportamentelor umane bazate pe valori autentice și dezvoltă virtuțile acestora. Scopul educării în spiritul valorilor morale este acela de a cunoaște valorile morale și de a le valorifica.

Preocuparea primordială a educației extrașcolare este de a cultiva Frumosul, Binele, Adevărul ca valori fundamentale ale omenirii. Educația extrașcolară/ nonformală este un instrument puternic de dezvoltare personală și socială a copiilor și tinerilor, de asemenea, este și un instrument puternic de cultivare a valorilor pe tot parcursul vieții și în contexte diferite de formare. Prin urmare, educația extrașcolară este orientată spre realizarea funcției axiologice a educației prin instrumente specifice domeniilor sale: Cultură și Societate; Arte; Știință. Tehnică; Tehnologii; Sport, Turism și Agrement.

În prezent, educația nonformală constituie sectorul în care sunt analizate premisele teoretice de natură instituțională, aplicabile educației nonformale, ca una dintre formele de organizare a acesteia în societățile democratice. Antrenarea în circuitul instituțional al educației nonformale a generat necesitatea elaborării acestei cercetări.

1. În societatea contemporană, instituționalizarea educației nonformale reprezintă o necesitate în scopul asigurării formabililor cu niște condiții optime procesului de instruire și socializare. „Iar formalizarea sau instituționalizarea educației nonformale trebuie realizate cu mare atenție pentru a nu admite îngrădirea libertății umane, temperarea spiritului creativ și instalarea arbitrului formal”.
2. Principiul calității este principiul de bază care trebuie să orienteze managementul organizațional al instituțiilor de educație extrașcolară.
3. Este necesară dezvoltarea de proiecte metodologice pentru instituțiile extrașcolare în scopul asigurării comunității cu servicii educaționale extrașcolare de calitate.

BIBLIOGRAFIE

1. BLÂNDUL, V. C., Bazele educației nonformale. Cluj-Napoca: MEGA, 2015.

2. Cadrul de referință al educației și învățământului extrașcolar din Republica Moldova/ Nicolae Bragarenco, Alina Burduh, Marina Cosumov [et al.]; coordonatori generali: Natalia Grîu, Valentin Crudu; coordonator științific: Vladimir Guțu; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. – Chișinău: S.n., 2020 – 99, p.30.
3. CLĂTICI, O., O abordare sociologică a conceptului de instituție”, Pe:https://www.revistadesociologie.ro/pdf-uri/nr.5-6 2001/OLIVIA%20%2
4. DURKHEIM, E., Diviziunea muncii sociale, București: Antet, 2008. p. 268.
5. Larousse. Dicționar de sociologie, R. Boudon, (red.) București: Univers Enciclopedic, 1993.
6. MARIN, C., Comunicare instituțională. Chișinău: Centrul Tehnologii Informaționale al FJȘC, C.C.R.E. „Presa”, 1998. 185 p. ISBN: 5-85268-263-2.
7. Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2023-2024. Pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_si_plan_cadru_2023-2024_aprobat_si_plasat_pe_site
8. RABOCA, H. M., Managementul calitatii. 2012. Pe: https://www.academia.edu/20313283/Curs_Managementul_calitatii_ID
9. CHAVES, N., La imagen corporative. Teoría y práctica de la identificación institucional. 2006.
10. https://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/resources/toolkitsforschool
11. https://mecc.gov.md/sites/default/files/studiu_privind_serviciile_extrascolar